

SPORT I GRØNLAND

Af inspektør *V. Borum*

Ildræt eller sportsudøvelse er af ældre dato i Grønland, men om organisation har der indtil de senere år ikke været tale. Det er såre naturligt, at slædekørere har kørt om kap, at kajakfolk eller roere i konebåde har prøvet kræfter, og at skytter har skudt til måls for at finde bedstemanden; men alt har været lejlighedsvis, uden plan eller forudgående træning. Fodbold i form af en art rugby med anvendelse af en hjemmelavet sælskindsbold udstoppet med hør har været drevet overalt i landet i generationer. Børnene spiller den dag i dag om vinteren i skolefrikvarteret med en gammel kasket eller vante som bold. Dette spil, som sædvanlig benævnes grønlandsk fodbold, spilles endnu ihærdigt også af den voksne befolkning ved mange pladser i Grønland; praktisk talt alt er tilladt under spillet, det er dog ikke regnet for helt fair at tage bolden i hånden og løbe med den — helst skal man sparke den afsted henover den mere eller mindre dybe sne. Formålet er at få „bolden“ i vandet syd eller nord for bopladsen. Man deles normalt ikke i hold, men fødes i de enkelte familier traditionsmæssigt som syd- eller nordspiller.

Det ville være unaturligt, om der ikke hos et naturfolk fandtes kappelyst, og litteraturen taler da også om dyster, stokkekampe, brydning m. m., når folk lejlighedsvis samledes ved bopladserne, og det tidligere enerådende fangererhverv var netop egnet til at vinde anerkendelse blandt bopladsfæller ved legemlige fortrin og bedrifter.

Med oprettelsen af de danskmønstrede ungdomsskoler kom gymnastikken til Grønland, i lang tid upåagtet og til dels uden anerkendelse, da mange anså legemsøvelser for overflødige, når befolkningen færdedes almindeligt på fjeld og til havs i kajak og båd. Den første gymnastiksal byggedes i 1907 ved Godthåb seminarium. Nu findes der desuden sale i Egedesminde og Julianehåb. Ved Kutdligssat skole er en stor hall midlertidigt gymnastiklokale, og en del steder klarer man sig med skolestuen eller tager skolepladsen, eventuelt stedets forsamlingshus til hjælp. I de store skolebygninger, der nu rejses i landet, bliver der moderne gymnastiksale.

På boldspillets område er fodbold i engelsk stil trængt igennem overalt ved skoler og i foreninger. Spil som langbold, rundbold o. s. v. kendes mange steder, og i de senere år dyrkes badminton meget ivrigt ved de enkelte pladser, hvor egnede rum findes.

Foreningsdannelse har der altid været tillob til i Grønland, men det var under krigen,

at ungdommen fik bedre skik på tingene, organiserede sammenslutninger med faste vedtægter, bestyrelse, planmæssigt arbejdsprogram m. m. Herimellem voksede en betydelig række sportsforeninger op, og glædeligvis har mange vist sig levedygtige, selv om enkelte „døgnfluer“ nu er sejlet agterud. Disse sportsforeninger fordeler sig over hele den grønlandske vestkyst, men er naturligvis i særlig grad knyttet til de større kolonier. I flere af disse findes konkurrerende foreninger. Navnene er ofte taget fra de grønlandske sagn: „Kagssagssuk“ (Grønlands måske bedst kendte og mest populære sagnfigur), fra dyreriget: „Kigssaviarssuk“ (falken), eller blot i vor stil analogt med „B. 93“ som: „T. 41“ (forkortelse af timerssoqatigît af 1941 (d. e. „de, som gør noget for legemet i fællesskab“)) — en forkortelse, som jo er særlig bekvem for danske tunger!

Det er virkelig opmuntrende at konstatere disse klubbers groende virksomhed. Der arrangeres fodboldkampe, hvor alt går regelret til, enkelte boksestævner, hvor bl. a. den tidligere herhjemme kendte bokser „Hans Grønlænder“ har været promotor, by- eller distriktsstævner, hvor der løbes, springes og kastes af hjertens lyst. Den grønlandske presse og radiofoni har ikke en „Gunnar Nu“ i dennes format, men en fast sportskyndig medarbejder bringer sportsstof, resultater og rekorder meget ofte i blade og radio.

Dog — som alt, der har med det særprægede Grønland at gøre — er også idrættslivet belempret med problem efter problem.

Klimaet lægger store hindringer i vejen for såvel træning som stævneaffoldelse. Lave temperaturer og lang vinterperiode fremmer ikke udendørsforehavender. Landets stenede geografi spænder ben for anlæg af ordentlige baner og græsarealer. „Der er intet græs på Nordpolen“ passer kun alt for godt. Arbejdet med at rejse gymnastiksale, badeanstalter og forsamlingshuse er forsinket på grund af pengemangel og til dels vanskeliggjort ved tidligere karrige træbevillinger. Større haller er næppe til at tænke på, når den grønlandske normalindtægt skal måles med en eventuel drift af et anlæg beliggende i en zone med polarklima.

Lærere og instruktører findes ikke i blot nogenlunde rimeligt antal. De få danske lærere arbejder støt, men skifter desværre alt for ofte. Endelig må ikke overses, at den grønlandske nation endnu har „den 100 pct. fri mand“s natur i sig, så det kræver tålmodighed og tid at vænne grønlandske sportsfolk til en trænings bindende krav.

Betragter man således status idag, hvor grønlandsk ungdom møder med hænderne dybt i lommerne, med indadvendte tæer, hjulet gang og cigareten evigt i munden og — lejlighedsvis — med lyst til en gang øl, da er der opgaver nok at tage fat på. Man står gudske-lov ikke på bar bund! Der er en vækkelse igang blandt de bedste unge, og som nævnt er der spirer i vækst til et idrættsliv endda under mange former — gymnastik, idræt, skisport, kajakroning og skydning. Der er ca. 25 sportsforeninger i Grønland nu, og disse er sammensvejet i et „Grønlands Idrætsforbund“ (G. R. I. F.), som, så snart de nødvendige love og vedtægter er udarbejdet og anerkendte, optages på lige fod med andre danske

Fodboldholdet i seminariets sportsforening, Godthåb

Foto: Jørgen Lund

Der skal gode lunger og et godt hjerte til tempoet i en kamp på løs snebane

idrætssammenslutninger i Dansk Idrætsforbund. Optagelsen er iøvrigt godkendt af D. I. F.'s hovedbestyrelse, man venter kun på lovarbejdets afslutning i Grønland. I de grønlandske foreninger ses både mænd, kvinder, ungdom og børn som medlemmer, og der er rundt regnet 3000 aktive sportsfolk i landet. Hidtil har det ikke været muligt at organisere stævner som her, hvor en entréindtægt dels kan bære stævneudgifterne og dels lejlighedsvis skaffe penge i kassen. I Grønland er man henvist til væsentligt at bygge på medlemmernes kontingent, og indtil nu har de derved indvundne summer været meget beskedne. Lykkeligvis modtog den grønlandske sportsbevægelse økonomisk støtte af tips-tjenestens midler. Beløbet var 20.000 kr., og dette beløb blev praktisk talt i sin hele udstrækning brugt til anskaffelse af sportsrekvisitter og -dragter. Meget af dette anskaffede materiel sælges til medlemmerne for en nedsat pris, således at der stadig kommer penge ind til fortsat indkøb. Det er helt oplivende under rejse i Grønland gang på gang at se fodboldspillere og idrætsfolk i hensigtsmæssigt sportsudstyr udnytte fritiden så vel på godtvejrsoftener. Mange fodboldhold, bl. a. besætninger på skibe under sejlads i Grønland, er gået i land og har kæmpet imod grønlandske hold, og det er påfaldende så mange gange, de grønlandske fodboldspillere har sablet skibsholdene ned. Mange mindes måske endnu, hvorledes et hold marinere fra „Holger Danske“ under kongeparrets besøg i Grønland sidste sommer led et forsmædeligt nederlag til de unge godthåbere, som iøvrigt er meget sejrsvante: under en fodboldkamp på en børnehjælpsdag på stedet vandt holdet 12—1 over et andet skibshold. At det står ganske godt til med fodboldspillet i Grønland fremgår bl. a. deraf, at grønlandske klubber, der spiller imod hinanden, meget ofte ender kampene med lige eller omtrent lige målpoint. Imellem klubberne i Diskobugten har der i flere år været spillet en pokalturnering, hvor indtil 6 klubber har besøgt hinanden og leveret udmærkede kampe under levende interesse fra stedernes befolkning. Det kan tilføjes, at „pokalen“ består af en 2 meter høj narhvaltand, hvori data for stævnerne ind-

*Sportsforeningen „Malemik“
i Umanak spiller
fodbold i 25 graders kulde*

graveres. Gennemførelse af sådanne stævner sker kun under overvindelse af store vanskeligheder, idet det efterhånden er blevet overordentlig dyrt at leje motorbåde til transport i flere dage, og mange unge taber en betydelig fortjeneste ved at afholde sig fra fiskeri i nogle dage for at deltage i en sportsrejse.

Det går også fremad med udøvelsen af almindelig fri idræt; selvom manglen på baner og landets klima gør det umuligt at gennemføre mange idrætsgrene, har man alligevel energisk optaget dyrkelsen af løb, spring og kast, men netop på dette område savner man meget stærkt instruktion af kyndige vejledere. I forbindelse med D. I. F. sendes derfor for første gang som et forsøg en dygtig, dansk idrætsinstruktør til Grønland i sommerens løb i år, og denne medarbejder får desuden lejlighed til at uddele dansk-grønlandsk sprogede tryksager, som viser, hvorledes de elementære idrætsgrene skal dyrkes. Der venter imidlertid særligt denne instruktør visse overraskelser under mødet med grønlandske sportsfolk. I en beretning fra Grønland af 1952 står der f. eks., at et bestemt grønlandsk hold slet ikke kunne klare sig i konkurrence mod en naboforening, idet de var vant til kun at spille fodbold og dyrke idræt på sne og is, men aldrig havde prøvet det på den bare jord. Således er det ikke givet, at enhver normal europæisk sportsanvisning er umiddelbart gyldig eller anvendelig under grønlandske forhold.

På forhånd skulle man tro, at skisporten var et betydningsfuldt led i det grønlandske idrætsliv. Naturligvis har der været skiløb i Grønland gennem mange, mange år, men først de seneste år har set virkeliggjort skiinstruktion, et enkelt sted oprettelse af en skiskole og ved flere pladser vel tilrettelagte og gennemførte skistævner. Ministeriet måtte således fornylig sende et større antal præmiegenstande til en grønlandsk plads, hvor der i foråret skulle være et meget stort stævne, og præmierne afgik herfra med inskription til de forskellige præmietagere i forskellige konkurrencer. Et nyhedens tegn er også, at vore dages grønlandske butikker blandt deres varer fører ski, skistave og -støvler o. s. v.

Gang på gang erfares fra firmaer her i landet, at grønlandske sportsforeninger har sendt rekvisitioner på klubmæssigt eller personligt udstyr. Og selv om rekvisitionen lejlighedsvis er lidet oplysende i sit indhold, f. eks.: „Send os lidt spydkast, noget stopur og kuglestød“, går der efterhånden alligevel mange forsyninger afsted til Grønland.

Det er vanskeligt at forudsige, hvorledes den grønlandske ungdom fremover vil klare sig sportsmæssigt, bl. a. hvis de kommer i konkurrence med sportsfolk andet steds fra. Men under forudsætning af, at der gennemføres regelmæssig idrætstræning i Grønland på baggrund af virkelig instruktion, er det sandsynligt, at grønlænderne vil formå at gøre sig gældende. Ud over den før nævnte „Hans Grønlænder“ figurerer der i den danske sportsverden flere navne på grønlændere, der har gjort sig gældende udenfor deres hjemland. I nogen grad kan her medregnes den danske gymnastikmester Freddy Jensen.

Et særligt kapitel for den grønlandske sports- og idrætsvirksomhed bliver utvivlsomt at tillivekalde eller bevare visse nationale idrætter, som er forsvundet eller er ved at forsvinde i Grønland. Det er f. eks. mærkeligt at se en sportsgren som kajakroning blive dyrket af ungdommen overalt i verden, men ikke i Grønland af ungdommen dér. Det må være den grønlandske sportsbevægelses opgave bl. a. at sætte ind her.

Tilslut en pudsigt tildragelse. Fra grønlandsk side blev der ved en vis lejlighed sidste år anført, at den grønlandske radiofoni næppe behøvede at omtale f. eks. resultaterne af de store fodboldkampe i Danmark. Men til en belysning af, i hvor høj grad den grønlandske ungdom er inde i og følger med i, hvad der foregår i den danske sportsverden, gav en grønlandsk hjælpebetjent, som en dag under sit første og kortvarige Danmarksophold befandt sig på Den kgl. grønlandske Handelsplads, følgende replik, da han så en vogn læsset med ølkasser: „Nå, det er nok 2. classes øl!“ „Hvorfor dog det?“ „Jo, der står jo KB på kasserne, og KB er jo lige rykket ned i 2. division.“